

Páli-Magyar Szójegyzék

(Farkas Pál, 2020)

ahimsā	nem-ártás, ártalmatlanság
avihimsā	nem-ártás, ártalmatlanság
abhiññā	közvetlen tudás
ādīnava	veszély, hátrány
adinnādāna	lopás; annak elvétele, amit nem adtak oda
adukkhamasukha	sem szenvedés, sem boldogság; semleges
āhāra	táplálék, közvetlen ok, feltétel
ājīva	életmód, megélhetés
ākāsa	tér, űr
akusala	káros, rossz, hátráltató
anāgāmi	vissza nem térő
ānāpānasati	éber jelenlét a légzésben
anattā	éntelenség, magátlanság
anicca	állandótlan, állandótlanság
anuloma	megszokott irányú, előre felé
anupubba-sikkhā	fokozatos, rendszeres gyakorlás
anurakkhaṇa	megőrzés, oltalom
anusaya	hajlam
anussati	felidézés
anuvyañjana	jelleg, másodlagos jegy
appamāda	lankadatlan figyelem, fáradhatatlan törődés
appamaññā	mérhetetlen, határtalan
appanā samādhi	rögzült, rögzített összpontosítás
arahant	méltó, méltóságos, érdemes
ariya puṅgala	nemes személy
ariya-aṭṭhaṅgika-magga	nemes nyolcstréjú ösvény
arūpa	formanélküli

arūpa-jhāna	formanélküli elmélyedés
āsava	befolyás, túlcserdulás
assāda	vonzerő, kielégülés
asubha	tisztátalan, csúnya
atthangama	elmúlás, eltűnés
avijjā	nem-tudás, tudatlanság
āyatana	érzékelési terület, alap
bala	erő
bhava	lét, létesülés
bhāvanā	gyakorlás, kiteljesítés, fejlesztés, kibontakoztatás
bodhipakkhiya-dhamma	a megvilágosodás velejárói, kísérői
bojjhaṅga	a megvilágosodás tényezői
brahmacariya	tanítványhoz méltó viselkedés, szent élet
brahmavihāra	isteni lakhely
buddha	felébredett, a Buddha
buddhi	értelem
cāga	nagylelkűség
carita	jellem, alkat
cattāri-ariya-saccāni	négy nemes igazság
cetanā	szándék, akarat, indíttatás
chanda	akarás, óhaj, szándék
citta	tudat, tudatállapot, szív, szándék
dāna	adás, adakozás
devatā	istenség
dhamma	dolog, jelenség; a Tan
dhamma-vicaya	a Tan tanulmányozása, kutatása
dhātu	a tapasztalás alapelemei
diṭṭhi	szemlélet, nézet
domanassa	bánat, bánatteli
dosa	ellenszenv, viszolygás

dukkha	szenvedés, szenvedésteli, nem kielégítő
ekaggatā	összpontosítás, egyhegyűség
hetu	ok, feltétel
hiri	lelkiismeretesség, felelősségérzet, felelősségtudat
idapaccayatā	feltételezettség
iddhipāda	a szellemi erők alapzata
indriya	irányító képesség, funkció, érzékterület
indriya-samvara	az érzékek megfékezése
issā	irigység, féltékenység
ñāṇa	tudás, megismerés
jarā-maraṇa	öregség és halál
jāti	születés
jhāna	elmélyedés
khandha	halmaz
kabalimkāra	élelem
kalyāna-mitta	jóbarát, kedvező hatású barát
kāma	érzékiség
kāma-cchanda	érzéki irányulás
kāma-rāga	érzéki vágy
kāmesu micchācāra	paráznaság
kamma	tett, cselekedet
kammanta	tevékenység
kamma-patha	a tettek útja
kammaṭṭhāna	a meditáció tárgya, gyakorlási terület
karuṇā	együttérzés, részvét, részvétel
kasiṇa	eszköz, meditációs tárgy
kata	megtett
kāya	test, csoport
khanti	türelem
khaya	megszűnés, pusztulás

kipca	teendő
kilesa	tudati szennyeződés, szenvedély
kusala	üdvös, jó, előrevivő
lobha	sóvárgás, mohóság
loka	világ
magga	ösvény
mahābhūta	négy nagy elem (föld, víz, tűz, lég/levegő)
māna	önteltség, önhittség
manas	elme, ész
manasikāra	figyelem
manosañcetanā	elhatározás
mettā	szeretet, barátságosság
micchā	helytelen, téves
moha	zavarodottság, tudatlanság
muditā	elismerés, együttörvendés
mūla	gyökér, ok
musāvāda	hazugság
nāma-rūpa	név és forma, az anyagi és tudati jelenség
nandī	élvezet, gyönyörködés
nekkhamma	lemondás
nibbāna	kialvás, ellobbanás
nibbidā	elfordulás, elválás
nidāna	láncszem, eredet, ok
nimitta	jel; elsődleges jegy
nirodha	megszűnés, kialvás
nissaraṇa	menekvés, szabadulás
nīvaraṇa	akadály
ottappa	elővigyázatosság, körültekintés
pabbajjā	otthonalanságba távozás, beavatás
paccaya	feltétel, körülmény
padhāna	buzgalom, törekvés

pahāna	elhagyás, feladás
pañc'upādāna-kkhandhā	a ragaszkodás öt halmaza
paññā	bölcsesség, megismerés
pāmuja	vidámság
pāṇātipāta	ölés, élőlények elpusztítása
pāpa	érdemtelen, rossz
pariññā	teljes megismerés
parikkama samādhi	előkészítő összpontosítás
parinibbāna	végző ellobbanás
passaddhi	elnyugvás, megnyugvás
patha	út, ösvény
paṭibhāga-nimitta	hasonmás-jel, kiegészítő jel
paṭicca-samuppāda	függő keletkezés
paṭigha	rosszindulat
paṭiloma	ellentétes irányú, visszafelé
pātimokkha	elkötelezettség, a szerzetesi szabályok összessége
paṭinissagga	végző eloldódás, feladás
phala	gyümölcs, eredmény
phassa	érzékelés, érintkezés
pīti	derű, öröm
puñña	érdemteli, jó
punabbhava	újralétesülés, újraszületés
puthujjana	átlagember, hétköznapi ember
rāga	vágy
rūpa	forma, alakzat, anyagság
rūpa-jhāna	finom anyagi elmélyedés
sacca	igazság
sacchikiriya	megtapasztalás, megvalósítás
saddhā	bizalom, hit
saṅgha	gyülekezet, közösség

sankappa	elhatározás, elgondolás
sankhāra	készítetés, formáló erő; indíttatás; összetett dolog
saññā	észlelés, felismerés, képzet
sakadāgāmī	egyszer visszatérő
sakkāya-diṭṭhi	az önvaló téves nézete, önhittség
saḷāyatana	hat érzékterület
samādhi	összeszedettség
samatha	elnyugvás, nyugodt derű
saṃbojjhaṅga	megvilágosodási tényező
sammā	helyes, megfelelő
sampajañña	tiszta tudatosság
saṃsāra	létforgatag
samudaya	keletkezés
saṃvara	önuralom
saṃvega	sürgető kényszer
saṃyojana	béklyó, bilincs
santuṭṭhi	elégedettség
sati	éberség, jelenlét; emlékezés
satipaṭṭhāna	az éberség megalapozása
sekha	gyakorló, tanuló
sīla	erény
sīlabbata-parāmāsa	előírásoktól és szertartásoktól függés
somanassa	öröm, örömteli
sotāpanna	folyambalépett
sukha	boldog, boldogság, kellemes
taṇhā	szomj, sóvár vágy
tevijjā	háromszoros tudás
thīna-middha	tompaság és tunyaság
uddhacca-kukkucca	izgatottság és aggodalom
uggaha-nimitta	megtanult jel

upacāra samādhi	megközelítő összpontosítás
upādāna	ragaszkodás, tapadás
upādāya	származtatott
upadhi	támaszték, tápláló
upasampadā	befogadás, felvétel, magasabb beavatás
upekkhā	egykedvűség, érintetlenség
uposatha	az együttlét napja, szertartásnap
vācā	beszéd
vāyāma	igyekezet, törekvés
vedanā	érzés, érzet
vibhava	létre-nem-jövés
vicāra	gondolkodás, gondolati megtartás
vicikicchā	kétely, bizonytalanság
vihimsā	ártás
vijjā	tudás, látás
viññāṇa	tudatosság, tudomás
vīmaṃsā	vizsgálódás
vimutti	megszabadulás
vipāka	eredmény, gyümölcs
vipariṇāma	változékonyság
vipassanā	tisztánlátás, belátás
virāga	elszíntelenedés, lecsillapodás
viriya	tetterő, kitartás
vitakka	elmélkedés, gondolati megragadás
viveka	elkülönülés, elválás
vossagga	eloldódás
vyāpāda	ellenérzés, rosszakarat
yathā-bhūta-ñāṇa-dassana	a valóságnak megfelelő tudás; annak tudása és látása, ami van
yoniso manasikāra	végsőkig hatoló, átható-, mélyreható tudatműködés